

Kuran Ahlakına Göre Sohbet Adabı Nasıl Olmalıdır?

İnsanların birbirini tanıyıp dost olmalarında en önemli rolü oynayan konulardan biri sohbetleridir. Tevazulu ve saygılı bir üslupla yapılan sohbetler, hikmetli ve samimi konuşmalar insanlar üzerinde daima olumlu bir etki uyandırır. Yüce Rabbimiz`in Kuran ayetlerinde bildirdiği konuşma ve ahlak özellikleri samimi olarak uygulandığında ise sohbet kalplerde çok daha güzel bir etki oluşturur.

Peygamber Efendimiz (sav) bir hadis-i şeriflerinde sohbetlerle ilgili olarak şöyle buyurmuşlardır:

İbn-u Ömer Radyallahu anhumâ anlatıyor: ``Resûlullah (sav) buyurdular ki: ``Allah`ın zikri dışında kelamı çok yapmayın. Zira, Allah`ın zikri dışında çok kelam, kalbe kasvet (katılık) verir. Şunu bilin ki, insanların Allah`a en uzak olanı kalbi katı olanlardır.`` (Tirmizi, Zühd 62, (2413). (5891)

Samimi Bir Üslupla Konuşmak

İnsanlar üzerinde en etkili olan konuşma şekillerinden biri samimi konuşmadır. İnsan fitrat olarak, samimiyetten etkilenecek şekilde yaratılmıştır. Samimi konuşma; insanı, inanmadığı, desteklemediği ve hatta karşı çıktığı bir fikrin dahi haklı yönlerini görmeye ve dinlediklerini tarafsız bir biçimde değerlendirmeye yönelir. Kişiyi samimi düşünmeye, samimi değerlendirmeye ve samimi konuşmaya teşvik eder. Samimi konuşan bir insanın en önemli özelliklerinden biri, konuşmalarına özel bir şekil vermeye çalışmadan, Allah`a sığınarak, samimi olmaya niyet ederek konuşmasıdır. Samimi konuşma ise, kişinin içindeki samimi duygularını konuşmalarına aktarmasıdır.

Sohbet Adabı

İnsanların fikirleri, karşı tarafa olan sevgi ve saygıları en çok sohbetlerine yansır. Bu nedenle önemli olan, İslam ahlakının gereği olan sohbet adabına uygun davranışlarla, herkesin sohbetten istifade etmesini sağlamaktır.

Başkalarına da Konuşma Hakkı Vermek

Konuşan bir kişiyi sözünü kesmeden, nezaketle sonuna kadar dinlemek, söylediklerini anlamaya çalışmak Allah`ın rızasını kazandıracacağı umulan güzel tavırlardandır. Bu tavır, konuşmacıya ve söylediklerine duyulan saygının bir göstergesidir. Ancak ``baskın çıkacak şekilde, sürekli vurgulu bir tonda konuşanlar saygın, karakterli kişilerdir`` mantığı da oldukça yanlıştır.

Nefsini Ön Plana Çıkartacak Konuşmalardan Kaçınmak

Pek çok sohbet ortamında insanların konuşana kulak vermemeleri, birbirlerinin sözünü dinlememeleri, aynı anda tartışır şekilde konuşmaları alışılmış davranışlardır. Müslümanların ise kendilerini ön plana çıkarmak, öne geçip üste çıkmak, son sözü söylemek gibi nefsanî amaçları yoktur. Bu nedenle üslupları itidalli ve sakindir. Kuran ahlakından kaynaklanan nezaket anlayışları gereği önceliği her zaman birbirlerine tanır, birbirlerinin anlattıklarından en iyi şekilde istifade etmeye çalışırlar.

Uzun Cümlelerden, Tekrarlardan Kaçınmak

Bunun yanı sıra, sohbet ederken çok uzun cümleler kurmak da karşı tarafı rahatsız eden tavırlardan biridir. Adabın, konuşma arasında bir boşluk bırakarak, karşı tarafın varsa fikrinin alınması şeklinde olması gerekir. Lafı alan kişinin de aynı şekilde cümleleri tekrarlamaktan kaçınması, uzun konuşmamaya dikkat etmesi önemlidir.

İtidalli Bir Ses Tonu Kullanmak

Sohbet esnasında yapılan önemli bir başka hata da, kullanılan ses tonudur. Bazı kişiler kendilerini haklı

göstermek, karşı tarafı yıldırım, ikna etmek veya susturup üste çıkmak için bağırıma yakın bir ses tonu ile konuşurlar. Oysa Müslümanların ses tonu itidallidir. Allah Kuran`da bu konuyu müminlere, Hz. Lokman`ın oğluna verdiği bir öğüdü bildirerek hatırlatmıştır:

Yürüyüşünde orta bir yol tut, sesinden de (yüksek perdeleri) eksilt. Çünkü, seslerin en çirkin olanı gerçekten eşeklerin sesidir. (Lokman Suresi, 19)

Değerli İslam alimlerimizden Mehmet Zahid Kotku da eserlerinde bu konuya şu şekilde yer vermiştir:

``Kat`iyyen sert konuşma ve çok da konuşma, yüksek sesle hele hiç konuşma, gayet mülayim ve tatlı konuşmaya dikkat et`...`` (Zahit Kotku, Tasavvufi Ahlak, cilt 3, s. 66)

Ölçülü, Nezaketli ve Saygılı Bir Üslup Kullanmak

Müminler güzel ahlaklarının bir gereği olarak konuşmalarında son derece ‘ölçülü ve saygılı bir üslup kullanırlar`. Karşılarındaki kişinin yaşı, kültür düzeyi, zeka ya da akıl seviyesi, zengin ya da fakir olması onların bu üslubunu değiştirmez. Rabbimiz`in Kuran`da bildirdiği ``...**Ve her bilgi sahibinin üstünde daha iyi bir bilen vardır.**`` (Yusuf Suresi, 76) ayeti gereği örnek bir tevazuya sahip oldukları için, karşılarındaki kişilerin düşüncelerine değer verirler.

Din ve Mukaddesatla İlgili Konuşurken

Sohbet sırasında titizlikle kaçınılması gereken en vahim hatalardan biri de din ve mukaddesat ile ilgili yapılan espriler, alaycı konuşmalardır. Eğer sohbet esnasında bir kişi bu şekilde bir konuşma yapıyorsa, o kişinin sözü hemen kesilmelidir, saygıya uygun olmayan bu esprinin yanlışlığı bu kişiye anlatılmalı, söz konusu kişi muhakkak uyarılmalıdır. Böyle bir espri ya da alaylı söz karşısında gülmek, aynı hataya ortak olmak anlamına geleceği için, tüm Müslümanlar böyle bir tavır hemen protesto etmeli, duydukları rahatsızlığı çok açık ve kesin bir dille ifade etmelidirler. Allah Nisa Suresi`nde iman edenlere şu şekilde emretmektedir:

O, size Kitap`ta: ``Allah`ın ayetlerinin inkar edildiğini ve onlarla alay edildiğini işittiğinizde, onlar bir başka söze dalıp geçinceye kadar, onlarla oturmayın, yoksa siz de onlar gibi olursunuz`` diye indirdi. Doğrusu Allah, münafıkların ve kafirlerin tümünü cehennemde toplayacak olandır. (Nisa Suresi, 140)

İşte bu nedenle de Müslümanlar, kendileri böyle bir üsluptan titizlikle kaçındıkları gibi, bu yönde saygıya uygun olmayan bir üslup kullanıldığında da tavırlarını en açık şekilde göstermeli, rahatsızlıklarını dile getirmeli ve ilgili kişiyi samimiyetle uyarmalıdır. Çünkü Kuran ahlakına uygun olan davranış budur. Yüce Rabbimiz`in Kuran ayetleri ve Peygamberimiz (sav) aracılığıyla bildirdiği konuşma adabı, insanlara hem bu dünyada hem de ahirette sayısız güzellik kazandıracaktır. Bu durum Kuran ayetlerinde şu şekilde bildirilir:

``...Güzel bir söz, güzel bir ağaç gibidir ki, onun kökü sabit, dalı ise göktedir. Rabbinin izniyle her zaman meyşini verir. Allah insanlar için örnekler verir; umulur ki onlar öğüt alır-düşünürler`` (İbrahim Suresi, 24-25)

<https://www.harunyahya.info/makaleler/kuran-ahlakina-gore-sohbet-adabi-nasil-olmalidir>